

3.5.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@tem.fi

Viite: Lausuntopyyntö TEM/1657/00.04.02/2017

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain ja lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 10 §:n muuttamisesta.

Etelä-, Lounais-, Itä-, Pohjois- ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet toteavat yhteisenä lausuntonaan seuraavaa:

Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain muuttaminen

Yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja henkilötietolain kumoamisesta johtuvat muutokset yksityisyyden suojasta työelämässä annettuun lakiin.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat samaa mieltä hallituksen esityksen luonnoksen kanssa siitä, että laki yksityisyyden suojasta työelämässä on tarpeen pitää voimassa yleistä tietosuoja-asetusta täydentävänä kansallisenä lakina. Työelämää ajatellen tarvitaan tarkempia edellytyksiä henkilötietojen käsittelylle ja osa lain säännöksistä on tarpeen muiden perusteiden kuin henkilötietojen suojaamisen vuoksi.

Alueelliset työsuojeluviranomaiset pitävät perusteltuna hallituksen esityksen tavoitetta säilyttää pääosin nykytila yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan sääntelyn osalta. Tämän voidaan olettaa vähentävän yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon aiheuttamaan epävarmuutta työelämään liittyvissä tilanteissa.

Hallituksen esityksen muutokset lainsäädäntöön ovat suurelta osin teknisiä ja niiden käytännön vaikutukset ovat rajallisia eikä työsuojeluviranomaisilla ole tarvetta lausua niistä. Seuraamusjärjestelmän osalta muutokset ovat kuitenkin merkittäviä. Asia vaatii tarkempaa valmistelua.

Uusi seuraamusjärjestelmä

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään, että yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 § rangaistussäännös kumotaan lukuun ottamatta lain nähtävänä pitoa koskevan 23 §:n säännöksen rikkomista. Seuraamusjärjestelmä perustuisi jatkossa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiin hallinnollisiin seuraamusmaksuihin. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä on yleisen tietosuoja-asetuksen IX luvun mukaista kansallista lainsäädäntöä, josta johtuvat velvollisuudet ovat hallituksen esityksen mukaan hallinnollisen seuraamusmaksun piirissä. Ainoa poikkeus olisi henkilörekisteririkos, joka korvattaisiin uudella tietosuojarikosta koskevalla rangaistussäännöllä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen myötä rangaistussäännökset ovat mahdollisia vain siltä osin, kuin säännösten vastaiset teot eivät ole yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan hallinnollisten seuraamusmaksujen piirissä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan tulkintakäytännön puuttuessa rangaistussäännöksen päällekkäisyyttä ei ole hallituksen esityksessä pystytty arvioimaan aukottomasti.

Hallituksen esityksen mukaan rikosoikeudellisen sääntelyn selkeyden ja täsmällisyyden vuoksi olisi perusteltua kumota myös vain osittain yleisen tietosuoja-asetuksen piirissä olevien tekojen rangaistavuus. Tämä voi hallituksen esityksen mukaan kuitenkin johtaa siihen, että jotkin teot jäävät sekä hallinnollisen seuraamusmaksujärjestelmän että rikosoikeudellisten rangaistusten soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaista lopputulosta ei voida pitää työntekijöiden ja työnantajien oikeuksien kannalta toivottavana lopputuloksena. Asia vaatii tarkempaa valmistelua, jotta tällaisten lainsäädännöllisten aukkojen syntyminen voidaan estää.

Rangaistussäännöksen ja havaittuja rikoksia koskevan ilmoitusvelvollisuuden poistuminen vähentää työsuojeluviranomaisen mahdollisuuksia puuttua lain rikkomiseen. Työsuojeluviranomainen voi antaa lain rikkomisesta ainoastaan toimintaohjeen. Työnantajalle ei voi valvontalain nojalla asettaa hallinnollisia seuraamuksia silloin, kun työnantaja rikkoo yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia. Mahdollisuus tehdä esitutkintapyyntö poliisille on tehostanut toimintaohjeen vaikutusta. Työsuojeluviranomaisen valvottavana olevien säädösten rikkomisen rangaistavuus pitäisi säilyttää. Päällekkäisyydet tietosuoja-asetuksen kanssa voitaisiin välttää tarkentamalla rangaistavien tekojen tunnusmerkistöä.

Työsuojeluviranomaisen toimivalta ei ulotu yleiseen tietosuoja-asetukseen. Yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulo tulee todennäköisesti lisäämään työsuojeluviranomaisen ja tietosuojavaaltuutetun välisen yhteistyön tarvetta. Käytännössä toimivana ratkaisuna ei kuitenkaan voida työelämää koskevan ja työsuojeluviranomaisen valvottavana olevan lainsäädännön osalta pitää sitä, että työsuojeluviranomainen ensin havaitsee puutteen ja tämän jälkeen ilmoittaa asiasta tietosuojavaaltuutetulle, joka arvioisi tilanteen omalta osaltaan uudelleen ja päättäisi jatkotoimista.

Työsuojeluviranomaisen valvonnassa yleisesti esille tulevat rikkomukset on tarpeen lisätä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 13 §:n 3 momentin luetteloon, mikä antaisi työsuojeluviranomaiselle mahdollisuuden velvoittaa työnantaja poistamaan säännösten vastaisen olotilan sakon uhalla. Työsuojeluviranomaisten valvonnassaan havaitsemat puutteet ovat koskeneet erityisesti kameravalvontaa, teknistä valvontaa koskevaa yhteistyötä ja terveystietojen käsittelyä. Muutokset valvontalakiin ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rangaistussäännösten tarkennukset tulisi käsitellä lainvalmistelussa yhtenä kokonaisuutena.

Lisätietoja

lakimies Petra Saarenmaa 0295 018 717 petra.saarenmaa@avi.fi , ylitarkastaja Antero Seppänen puh 0295 018 181 antero.seppanen@avi.fi

Johtaja Kaarina Myyri-Partanen

Johtaja Riitta Sulameri

Johtaja Markku Rautio

Johtaja Päivi Suorsa

Lakimies Jouni Kallioluoma

Jakelu

Työ- ja elinkeinoministeriö